

Recenzja pracy doktorskiej „Wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie”,

ss. 254

Przyjęta do recenzji praca doktorska Pani magister Kamili Magdaleny Dzierzyk pt. „Wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie” została napisana pod kierunkiem dr. hab. Mariusza Nepalskiego oraz promotora pomocniczego dr. hab. Marka Fałdowskiego w Wydziale Bezpieczeństwa i Nauk Prawnych w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie.

1. Znaczenie podjętego tematu pracy doktorskiej

Prowadząc badania właściwe naukom o bezpieczeństwie i podejmując namysł nad zagrożeniami owego bezpieczeństwa, uwagę warto poświęcić problematyce uwarunkowań funkcjonowania Policji, co właśnie uczyniła magister Kamila Magdalena Dzierzyk w swojej rozprawie doktorskiej. Tym samym przedstawiony wywód – dla którego pojęciami centralnymi są Policja, błędy funkcjonariuszy i obciążenie emocjonalne – jawi się jako nośnik treści niezwykle aktualnych ze względu na potencjalne możliwości, przyczyny i skalę omawianych zjawisk. Podjęta analiza ma też charakter istotny dla bezpieczeństwa RP, ponieważ jest niezwykle cennym głosem w dyskusji, mającym na celu zwrócenie uwagi na rolę Policji w realizacji polityki bezpieczeństwa Polski. Jak słusznie zauważyła Doktorantka: *Współczesny system prawny skłania do refleksji, że Policja jest formacją, która ma zagwarantować każdemu obywatelowi z osobna, a zarazem całemu społeczeństwu, bezpieczeństwo, a także porządek publiczny. Niewątpliwie jest ona jedną z formacji odpowiedzialną za właściwą realizację polityki bezpieczeństwa w Polsce* (s. 13).

O aktualności zagadnienia podjętego przez Doktorantkę świadczy choćby fakt, że wraz z biegiem lat na ukształtowanie się Policji wpłynęło wiele czynników. Ogromne znaczenie miały uwarunkowania historyczne, rozwój administracji państwowej, zmieniające się oczekiwania społeczne oraz przeobrażenia w relacji obywatel – państwo. Współcześnie

formacja ta związana jest ściśle z działaniami mającymi na celu realizację polityki bezpieczeństwa.

Warto zauważyć, że w związku z aktualnością problematyki wzrasta zapotrzebowanie na analizy naukowe o charakterze diagnostycznym i prognostycznym w kontekście uwarunkowań skutecznego funkcjonowania tej formacji. Brakuje przy tym opracowań naukowych zarówno zwracających uwagę na personalne, a precyzyjniej rzecz ujmując psychiczne okoliczności efektywnego działania policjantów, jak i związanych bezpośrednio z wykonywanym zawodem. Sytuacja ta sprowadza się do braku analiz w zakresie wpływu obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie. W związku z powyższym, oprócz potrzeby uzupełnienia wiedzy teoretycznej, opracowanie tego zagadnienia może mieć również skutki praktyczne. Może bowiem przyczynić się do podniesienia efektywności wykonywania zadań w zakresie owego funkcjonowania, co bez wątpienia jest jednym z wyzwań stojących przed państwem polskim w każdym jego rejonie. W tym kontekście podjęty przez Doktorantkę temat dociekań naukowych jest zasadny i znaczący w obszarze nauk o bezpieczeństwie.

2. Ocena metodologiczna

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pani magister Kamili Magdaleny Dzierzyk pt. „Wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie” została wykonana zgodnie z podstawami metodologicznymi stosowanymi w naukach społecznych. Założenia badawcze zostały przedstawione w pierwszym rozdziale rozprawy. Określono tu sytuację problemową, sformułowano przedmiot i cel badań, problemy badawcze oraz wstępne hipotezy. W rozdziale tym przedstawiono także metody i techniki badawcze, jak również przybliżono ograniczenia badawcze i przebieg badań.

Przedmiotem badań Autorka uczyniła wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie. W dysertacji brakuje jednak bezpośredniego sprecyzowania przedmiotu badań. Można na ten temat wnioskować na podstawie treści pracy: *W prowadzonych badaniach zostały określone najczęściej występujące symptomy obciążenia emocjonalnego oraz został zdiagnozowany ich wpływ na jakość oraz skuteczność podejmowanych decyzji przez policjantów podczas pełnienia służby* (s. 17), ale brakuje precyzyjnego określenia, co było przedmiotem prowadzonych badań.

Cel pracy został sformułowany następująco: *Na podstawie ustalonych czynników wpływających na obciążenie emocjonalne funkcjonariuszy Policji, mających bezpośrednie*

przełożenie na popełniane przez nich błędy w służbie zaproponowanie rozwiązań organizacyjno-prawnych i funkcjonalno-motywacyjnych, minimalizujących negatywne skutki obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy polskiej Policji. Celem badań naukowych jest zazwyczaj: opisanie, zdiagnozowanie, wyjaśnienie, wzbogacenie systemu teoretycznej wiedzy, sformułowanie rekomendacji itd. Cel w postaci zaproponowanej przez Autorkę nie koresponduje bezpośrednio z tematem pracy oraz domaga się przekonstruowania.

Natomiast problem badawczy recenzowanej pracy doktorskiej zawierał się w dwóch pytaniach: *Jaki wpływ ma obciążenie emocjonalne funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy skutkujące wydarzeniami nadzwyczajnymi podczas wykonywanych obowiązków służbowych? Jakie zmiany legislacyjne, organizacyjne, funkcjonalne i motywacyjne będą skutkować zminimalizowaniem negatywnych następstw obciążenia emocjonalnego policjantów* (s. 18). Wskazać przy tym warto, że zwyczajowo formułowany jest jeden problem główny. Autorka wskazała również siedem problemów szczegółowych. Określone problemy szczegółowe są spójne z tytułami rozdziałów pracy, które to prezentują wyniki badań empirycznych, co nadaje pracy przejrzysty układ. Pewne kontrowersje budzi natomiast brak spójności głównego problemu badawczego (dwóch problemów badawczych) z celem badań.

Autorka postawiła również hipotezę główną oraz siedem hipotez szczegółowych. Są one spójne z określonymi problemami badawczymi oraz egzemplifikacją materiału badawczego w części merytorycznej pracy.

W pracy wykorzystano metody teoretyczne i empiryczne. W ramach metod teoretycznych zastosowano: abstrahowanie, uogólnianie, analizę i syntezę oraz wnioskowanie. W części empirycznej pracy wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego i technikę wywiadu eksperckiego, metodę analizy dokumentów z wykorzystaniem techniki analizy jakościowej i ilościowej oraz metodę krytyki i analizy piśmiennictwa z wykorzystaniem techniki analizy jakościowej. Założenia metodologiczne są adekwatne do przedmiotu i celu badań oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Autorka określiła również ograniczenia badawcze, wskazując, że badania dotyczyły tylko polskiej Policji, a analizie poddano wydarzenia z udziałem funkcjonariuszy Policji na terenie całego kraju w latach 2016-2018. *Badaną populacją byli funkcjonariusze komend miejskich i powiatowych, komisariatów Policji oraz psychologzy z Zespołu Psychologów z Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy* (s. 23). Ponadto Autorka – podejmując się problematyki związanej z psychicznymi okolicznościami efektywnego działania policjantów – słusznie zwróciła uwagę, że: *Ograniczeniem badawczym w niniejszych rozważaniach był*

również obiektywizm czynnika ludzkiego, jak również istotny poziom wiedzy respondentów dotyczący przedmiotowego zagadnienia (s. 23).

W części metodologicznej scharakteryzowano również przebieg badań, wskazując również na etapy procesu analizy statystycznej.

Przedłożoną do recenzji dysertację oceniam pozytywnie pod względem metodologicznym, chociaż pewnym mankamentem rozprawy doktorskiej jest sposób sformułowania jej celu oraz brak spójności pomiędzy celem a problemami głównymi (również fakt występowania dwóch problemów głównych budzi pewne zastrzeżenia). W ogólnej konstatacji dotyczącej części metodologicznej rozprawy stwierdzam, że Doktorantka jest dobrze przygotowana do realizacji badań teoretycznych i empirycznych. Wykazała się przy tym samodzielnością intelektualną oraz skrupulatną analizą wyników badań.

3. Struktura pracy

Struktura pracy stanowi logiczną całość, a poszczególne tytuły rozdziałów odzwierciedlają istotę sformułowanych problemów szczegółowych i przyjętych hipotez badawczych. Praca składa się z siedmiu zasadniczych rozdziałów – metodologicznego, dwóch teoretycznych, czterech rozdziałów przedstawiających wyniki badań empirycznych oraz rozdziału proponującego rozwiązanie minimalizujące negatywne skutki obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji. Analizę problematyki zawartej w poszczególnych rozdziałach kończą syntetyczne wnioski, co bez wątplenia jest zaletą recenzowanej rozprawy. Ponadto praca opatrzona jest streszczeniem, wstępem, zakończeniem, bibliografią oraz spisem: tabel, wykresów, zdjęć i rycin.

Rozdział drugi i trzeci to rozdziały, do opracowania których wykorzystano metody teoretyczne. W rozdziale czwartym, piątym i szóstym wykorzystano metody empiryczne. Rozdział siódmy jest pokłosiem wnikliwej analizy zaprezentowanego wcześniej materiału empirycznego. Zauważyć przy tym warto, że poszczególne etapy badań stanowią spójny logicznie wywód naukowy, w którym zostały połączone ze sobą dwie części – teoretyczna i empiryczna.

Warto przy tym wskazać na spójność i klarowność terminologiczną Doktorantki. Już we wstępie wyjaśniono kategorie pojęciowe stosowane w rozprawie i wskazano na różnice w ich obrębie. Dobrze także uzasadniono potrzebę prowadzonych badań. Brakuje jednak przywołania przedmiotu, celu pracy, głównego problemu badawczego czy przywołania zastosowanych metod i technik badawczych. Niemniej jednak w całości rozprawy Doktorantka konsekwentnie

posługuje się przyjętą nomenklaturą pojęciową, co bez wątplenia dodaje przejrzystości recenzowanej rozprawie.

Przywołana w pracy literatura ukazuje podejście interdyscyplinarne w badaniach nad bezpieczeństwem ze szczególnym uwzględnieniem roli Policji. Uwypuklone zostały również aspekty formalne omawianego zagadnienia, co znajduje odzwierciedlenie w szeregu aktów prawnych wykorzystanych w dysertacji. Autorka odwołuje się również do wyroków, co wskazuje na rzetelne poszukiwanie źródeł materiału empirycznego. Przywołuje także źródła internetowe. Wykorzystana literatura jest bogata i wystarczająca, a odwołania do niej w większości są poprawne.

Należy stwierdzić, że praca posiada spójną i logiczną strukturę, a zawarte w niej treści i źródła naukowe są adekwatne do przyjętych założeń metodologicznych.

4. Ocena merytoryczna

Temat rozprawy doktorskiej jest poznawczo wartościowy z uwagi na ważność podejmowanych aspektów, tj. wpływu obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie. O walorach poznawczych tematu świadczy także aktualność podjętych wątków badawczych, tj. liczba i rodzaj zadań, które mają szczególny wpływ na obciążenie emocjonalne badanych, co skutkuje popełnianymi przez nich błędami w służbie, mogącymi obniżyć skuteczność funkcjonowania tej formacji w realizacji polityki bezpieczeństwa Polski. Wybrany przedmiot badań jest zatem nie tylko zagadnieniem ważnym poznawczo, co wręcz koniecznym do eksploracji zarówno w obszarze poznania naukowego, jak i w dyskursie publicznym. W związku z powyższym prosiłabym Doktorantkę, aby podczas publicznej **obrony rozprawy doktorskiej dokładnie zaprezentowała zdiagnozowane na podstawie analizy wyników badań własnych uwarunkowania obciążeń emocjonalnych funkcjonariuszy Policji, a także ich skutki, czyli błędy popełniane w trakcie służby.**

Rozdział pierwszy pt. *Specyfika formacji policyjnej w Polsce* omawia prawne aspekty związane z funkcjonowaniem Policji polskiej i specyfiką służb prewencyjnych oraz odpowiedzialnością dyscyplinarną funkcjonariuszy.

Rozdział drugi pt. *Obciążenia emocjonalne funkcjonariuszy policji* stanowi deskrypcję stresu podczas pracy tej formacji jako głównego czynnika obciążenia emocjonalnego. Określa także istotę frustracji policjantów oraz charakteryzuje syndrom wypalenia zawodowego.

Rozdział trzeci pt. *Błędy funkcjonariuszy Policji ogółem skutkujące wydarzeniami nadzwyczajnymi* prezentuje wyniki badań, które pozwoliły na określenie: liczby przypadków, w których doszło do wydarzeń nadzwyczajnych w polskiej Policji, czynniki podejmowane

przez funkcjonariuszy Policji, podczas których najczęściej popełniano błędy, elementarne błędy funkcjonariuszy Policji podczas wykonywania czynności oraz skutki owych błędów.

Rozdział czwarty pt. *Błędy funkcjonariuszy Policji służby prewencyjnej skutkujące wydarzeniami nadzwyczajnymi* prezentuje analizy statystyczne, które zostały wykonane na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych. Treści te zostały podzielone na następujące podrozdziały: *Błędy w służbie patrolowo-interwencyjnej*, *Błędy w służbie ruchu drogowego*, *Błędy w służbie konwojowej*, *Błędy w służbie dzielnicowego*, *Błędy w służbie ochronnej ppoż*.

Rozdział piąty pt. *Błędy funkcjonariuszy Policji służb kryminalnej i śledczej skutkujące wydarzeniami nadzwyczajnymi* również prezentuje analizy statystyczne, które zostały wykonane na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych. Treści tej części pracy zostały podzielone na dwa zasadnicze podrozdziały: *Błędy w służbie dochodzeniowo-śledczej* i *Błędy w służbie operacyjno-rozpoznawczej*.

Rozdział szósty pt. *Wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy na skuteczność popełnianej służby* stanowi egzemplifikację materiału badawczego zebranego za pomocą metody sondażu diagnostycznego i techniki wywiadu eksperckiego. Doktorantka w sposób logiczny i merytoryczny dokonała doboru próby badawczej, do której zakwalifikowała osoby z doświadczeniem służbowym w obszarze ważnym z punktu widzenia całości badania.

Wartością recenzowanej rozprawy doktorskiej są nie tylko założenia teoretyczne i analiza aktualnych błędów funkcjonariuszy Policji, których podłożem jest obciążenie emocjonalne policjantów, ale przede wszystkim próba sformułowania postulatów i kierunków zmian w tym zakresie. Dlatego też **prosiłabym, aby Doktorantka wskazała sugerowane zmiany w zakresie minimalizowania negatywnych skutków obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji.**

Redakcję przedstawionego raportu należy ocenić pozytywnie. Układ pracy jest logiczny i w sposób przejrzysty przedstawia prowadzone badania. Poszczególne części pracy zostały rozplanowane prawidłowo, a stworzona narracja to – według mojej oceny – czytelny i dobrze przedstawiony dyskurs naukowy, pozytywnie rokujący w przypadku analogicznych badań na reprezentatywnej populacji. Raport napisany został językiem naukowym, a tok wyводу jest klarowny. Poprawnie wykonane zostały przypisy, podobnie jak i bibliografia.

Należy też wskazać, że w ogólnej ocenie wykorzystana literatura została dobrana w sposób uzasadniony tematem prowadzonych badań. Na pochwałę zasługuje dobór i wykorzystanie literatury źródłowej, która jest niezwykle bogata, zróżnicowana i wykracza poza obszar bezpieczeństwa, przy czym należy tutaj mieć na uwadze m.in. bogaty wykaz aktów prawnych, a także na odwołania do wyroków.

5. Wnioski końcowe

Recenzowana rozprawa doktorska Pani magister Kamili Magdaleny Dzierzyk pt. „Wpływ obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie” stanowi ważny wkład w rozwój badań nad bezpieczeństwem, ponieważ jest niezwykle cennym głosem w dyskusji, mającym na celu zwrócenie uwagi na rolę Policji w realizacji polityki bezpieczeństwa Polski. Zawiera nie tylko teoretyczno-empiryczną syntezę problemu wpływu obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji na popełniane przez nich błędy w służbie, ale stanowi również oryginalną diagnozę omawianej problematyki. Doktorantka wykazała się umiejętnością analizy materiału teoretycznego i empirycznego oraz formułowania wniosków z badań.

Należy podkreślić, że wartość recenzowanej rozprawy uzasadniają następujące elementy:

1. Oryginalność przedmiotu badań.
2. Trafność wyboru problemów badawczych, które są ważne i aktualne w obszarze nauk o bezpieczeństwie.
3. Samodzielność formułowania wniosków.
4. Poprawne zastosowanie metodologii naukowej, zarówno w zakresie teoretycznym, jak i merytorycznym.
5. Samodzielność prowadzenia badań empirycznych i opracowania ich wyników.
6. Jasność przekazu i logika wyводу.

Drobnymi mankamentami recenzowanej rozprawy są nieliczne potknięcia językowe oraz błędy interpunkcyjne, a także pewne niedoprecyzowanie celu badań.

Rozprawa doktorska mimo wyszczególnionych wyżej niedociągnięć spełnia wymagania określone dla kandydatów do stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Doktorantka wykazała się nie tylko determinacją w udzielaniu odpowiedzi na postawione problemy badawcze, a nade wszystko – umiejętnością samodzielnego formułowania wniosków, co ma kluczowe znaczenie w zakresie prowadzenia badań naukowych. Przedstawione studium uznaję za spełniające w pełni wymogi stawiane pracom doktorskim. Autorka przedstawiła dzieło oryginalne i nowatorskie. Należy podkreślić, że zawarte w toku narracji ustalenia zostały dobrze uzasadnione. Recenzent rozpoznaje w przedstawionym wywodzie owoc głębokiego namysłu poprzedzonego zapewne wieloletnimi badaniami, które nie ujawniłyby się w takiej formie i obfitości treści bez odpowiedniego przygotowania Autorki.

Praktyczność rozprawy wynika przede wszystkim z aktualności podjętej problematyki, a także przydatności wyników badań w obszarze minimalizowania negatywnych skutków

obciążenia emocjonalnego funkcjonariuszy Policji. Oceniam, że przedstawione w pracy wyniki badań mogą być przydatne w aspekcie podjęcia szeroko rozumianych działań, mających na celu zwiększenie efektywności realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa państwa, nie tylko przez Policję, ale i Straż Pożarną czy Siły Zbrojne RP.

W konstatacji stwierdzam, że dysertacja w pełni odpowiada wymogom określonym w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z dn. 16.04.2003 r. nr 65, poz. 595 z późn. zm.), i wnoszę do Komisja Dyscypliny w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie o dopuszczenie do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Stano Umych